

Ing. Stanislav Wieser

30 let Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les – osobní vzpomínka

Karlovy Vary 6.9.2004

Na stránkách Arniky jsem ve výročních dekádách psal články připomínající léta činnosti ochrany přírody v území, které mě

zaujalo hned po mém usídlení v regionu západočeských lázní roku 1965. Kromě příchodu do krajiny pro mne tehdy neznámých datoval jsem od toho roku své příspěvky do turistických a populárně naučných časopisů. V roce 1972 jsem napsal o Slavkovském lese článek do měsíčníku Lidé a země (publikován v červnu 1973). V redakční soutěži o nejlepší příspěvek získal tento 2. místo s tím, že 1. místo nebylo uděleno. Vzal jsem si z toho poučení, že každý z mých článků by mohl být napsán lépe a zároveň, že při interpretaci niterného prožitku nelze oslovit každého, kdo může být čtenářem daného listu.

Ze svého článku v *Lidé a země* cituji: „Slavkovský les se v posledních letech stal rekreačním zázemím zalidněného území podkrušňohorských pánví. Mohl by být přírodním parkem a uvažuje se o jeho vyhlášení chráněnou krajinnou oblastí. Je však stále zasahován agresí průmyslu a městských lidí, kteří hledají zelené ticho pro svou víkendovou civilizaci. Hledají je právem, a proto by ochrana tohoto zachovalého přírodního celku měla přijít dříve než bude pozdě.“ Tehdy jsem netušil, jak daleko jsou přípravy k vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Slavkov-

ský les, nebyl jsem aktivistou žádné organizace ochránců přírody. Ostatně měl jsem k povoleným organizacím zažitou nedůvěru, počínající pohnutými událostmi roku 1968. Až v září roku 1977 jsem navštívil v Mariánských Lázních Správu CHKO SL s úmyslem navázání spolupráce. Přívětivost toho setkání mě dovedla na schůzky nadšených lidí, kteří již tři roky spolupracovali na strážních službách, brigádách a bavili se s cílem poznání. Na schůzky jsem dojížděl vlakem z Karlových Varů jednou měsíčně – těšil jsem se na ten den.

Do aktivity ochránců přírody jsem nevstoupil zatížen iluzemi o možnostech chránit přírodní hodnoty, protože léta jsem sledoval výsledky dobrovolné i profesionální práce v tomto oboru. V realitě doby nám všem šlo o to, udělat něco pro přírodu chápanou jako životní prostředí. Mnohé snahy vyšly naprázdno, ale pocit marnosti nad vytrvalostí nepřevládá. S trvalou trpkostí budu vzpomínat, jak jsem chtěl ochránit populaci hořců jarních na Suku u Hor návrhem na přičlenění této lokality k území CHKO (dozvěděl jsem se, že v přípravné fázi ochrany území byla takto lokalita s dalšími na severním okraji vyjmuta z návrhu ohraničení CHKO). Časově souběžná snaha okresního konzervátora ochrany přírody paradoxně podnítila svévolné

Nová budova Správy CHKO Slavkovský les

zničení lokality Státním statkem, který na ni hospodařil, louku rozoral a vydatně posypal

Ukázky biotopů a altánků u nové budovy

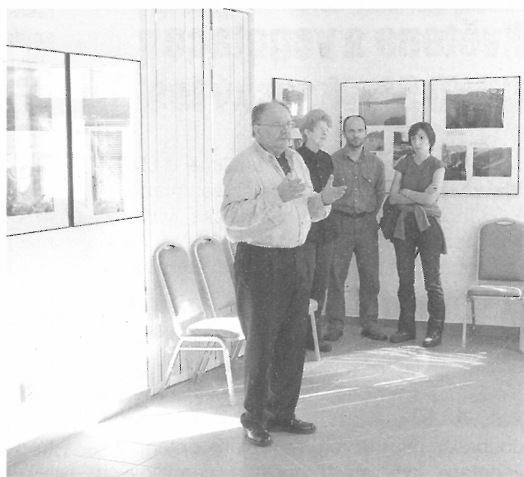
chemickým hnojivem. Další marnou snahou byla ochrana ložiska balneologické rašeliny „V borkách“ u Krásna. Příprava na průmyslovou těžbu, započatá v roce 1981, rozhodně neodpovídala potřebám balneologie. Doufal jsem, že by mohl být přijat můj kompromisní návrh na zastavení skrývky za polovinou plochy u porostů stromové blatky. Nevím, o kolik korun by bývalo přišlo národní hospodářství, ale tehdejší likvidační jedinečného rašeliniště byla založena trvalí polemika o újmě vlastníků lokality. Rozkryté rašeliniště zůstává mementem zbytečných devastací a připomínkou přírodní sukcese, která pochopitelně žádné vlastníky svého bohatství nebere v úvahu.

Snad právě proto s vědomím vlastního poznání praxe ochrany přírody jsem mohl ke 10. výročí naší CHKO, mj. také pro *Lidé a země* 9/1984, rekapitulovat úspěchy i neúspěchy v dosaženém poměru. Z rozhovorů s vedoucím Správy CHKO SL Ing. J. Schlossarem (např. pro časopis *Ochrana přírody* 6/1981) stojí za opakování jeho výrok: „Za úspěch při současném legislativním stavu považujeme i dílčí výsledky v ochraně. Výsledky v tomto smyslu bohužel nejsou pro veřejnost vždy příliš zjevné.“

V polovině doby dosavadního trvání CHKO Slavkovský les, tj. po

15 letech v roce 1989, se změnilý zásadním způsobem podmínky pro ochranu přírody. Od června roku 1992 nabyl účinnosti nově pojatý zákon o ochraně přírody a krajiny. Považuji pro sebe za příznačné, že od srpna toho roku jsem se stal z profesí pracovníkem Správy CHKO SL. Po dvou letech aplikace ochrany přírody ve správních řízeních jsem v závěru článku ke 20. výročí naší oblasti v *Arnice* napsal odstavec, který by mohl být citován i v dalších desetiletích: „Dvacet let je v historii tvorby a ochrany krajiny nepatrným časovým úsekem, který naopak v životě člověka přesahuje úsek vzepětí jeho sil, jakým je sotva schopen čelit trvajícím devastacím tlaku v zájmu využití přírodních zdrojů.“

Dávno před rokem 1989 jsem filozoval o tom, že žádná revoluce nemění lidskou společnost. Ta se vyvíjí velmi pomalu a z množství nejrůznějších podnětů. Nezbytnou podmínkou pro její materiální existenci je přírodní bohatství. Jeho exploatace pro dalekou perspektivu vývoje musí být usměřována duchovními vlastnostmi společnosti. Ty, se vyvíjejí ještě pomaleji než lépe rozpoznatelná materiální prosperita. Revolu-

Vedoucí SCHKO Slavkovský les Ing. J. Schlossar zahajuje výstavu fotografií S. Wiesera k 30. výročí Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les

lucemi lze snadno změnit zákony, duchovní rozměr společnosti nikoliv. O tom se mohly přesvědčit žijící generace.

Proto je těžké třeba k pouhým 30 letům trvání jednoho z chráněných krajinných území sepsat nějaké objektivnější poznání. Jedno ve stručnosti snad přece: Všechno, co bylo míněno pro ochranu přírody poctivě, zůstává příkladem dnes i pro budoucnost a zůstává problémem střetu zájmů. Proti jednům subjektům tvůrců bohatství mohou stát jen subjekty hledající přijatelné ideje nebo opírající se o chatrný zákon. Příroda jejich střety nikdy posuzovat nebude. Posuzováním možných důsledků se budou muset zabývat jen ony subjekty.

Co potěší? V roce 30. výročí Chráněné krajinné oblasti Slavkovský les začala z iniciativy organizace Českého svazu ochránců přírody Kladská znovu vycházet Arnika, časopis, který v letech 1975-1999 pomáhal a doufejme dál bude pomáhat k prohloubení zájmu o krajinu domova.

Anna Bucharová

Květena a vegetace CHKO Slavkovský les

Území chráněné krajinné oblasti Slavkovský les zasahuje do okresů mezofytika (Tachovská brázda, Tepelské vrchy – Kynšperská vrchovina, Kaňon Teplé, Mnichovské hadce, Toužimská vrchovina) a pokrývá také celý okres oreofytika Slavkovský les.

Potencionální přirozenou vegetací většiny území jsou bikové bučiny. Ze západu a v okolí Horního Slavkova pronikají bikové a jellové doubravy a brusinkové borové doubravy. Na severu je místy potenciální vegetace květnatých bučin a černýšových dubohabřin. Na rašeliníštích je potenciální vegetací podmáčená rohozcová smrčina v komplexu s rašelinnou smrčinou, na Krásen-

ském rašeliníšti dokonce s klečí (*Pinus mugo*).

V údolích podél řek a větších potoků jsou potenciální vegetací lužní lesy.

Vegetace rašeliníšť a rašelinných lesů

Jedním z nejvýznamějších typů vegetace Slavkovského lesa jsou podmáčené a

Podmáčená smrčina

rašelinné smrčiny (*Mastigobryonia-Picetum* a *Sphagno-Picetum*). V nejtypičtější podobě je najdeme v NPR Kladské rašeliny, zejména v okolí vrchovišť Paterák, Tajga a Malé rašeliníště. Ve stromovém patře dominuje smrk (*Picea abies*) s příměsí břízy karpatské (*Betula carpatica*). Bylinné patro je značně chudé, pravidelně se vyskytují sedmikvítek evropský (*Trientalis europea*), třtina chloupkatá (*Calamagrostis villosa*) a několik dalších. Mechové patro je značně bohaté s dominancí rašeliníků (*Sphagnum girgensohnii*, *S. palustre*, *S. centrale*, *S. riparium*, *S. fallax*) a dalšími mechy (např. *Bazzania trilobata*).

Uprostřed vegetace podmáčených a rašelinných smrčin se ukrývají velká vrchoviště. Největší plochu pokrývají porosty svazu *Pino rotundatae-Sphagnetum*. Dominantní je blatka (*Pinus rotundata*), na Lysině i kleč (*Pinus pseudopumilio*), často je přimíšena bříza karpatská (*Betula carpatica*). V podrostu dominují keřičky z čeledi vřesovcovitých: klikva bahenní (*Oxycoocus palustris*), šicha černá (*Empetrum nigrum*), kyhanka mnoho-listá (*Andromeda polifolia*), vlochyň (*Vaccinium uliginosum*). Z bylin dominuje suchopýr